

Mozgásfejlesztés autizmussal élő gyermekek csoportjaiban

Munkám során gyógypedagógus-konduktorként részt veszek speciális igényű, többek között autizmusban érintett óvodás korú gyermekek mozgásfejlesztésében.

Csoportjaim általában vegyes összetételű kis létszámú - maximum 5 fős csoportok. A gyermekek megkésett beszédfejlődés, eltérő mozgás- és kognitív fejlődés, illetve autizmusban érintettség miatt kerülnek a csoportba, szakértői vélemény ajánlása alapján. E gyermekekre továbbá jellemző, hogy nagyobb létszámú fejlesztő csoportokba nem illeszthetők mozgás, vagy kognitív fejlettségi szintjük, esetleg kommunikációs készségeik, vagy együttműködési képességük alacsonyabb szintje miatt.

Az elmúlt években több olyan gyakorlatot is kialakítottam, melyek segítségével a közös munka még inkább segítette a gyermekek fejlődését, figyelembe véve egyéni sajátosságaikat, igényeiket, eltérő fejlődési útjukat, erősségeiket és gyengeségeiket.

A csoportok dinamikáját az út elején általában nagyban meghatározta autizmussal élő csoporttagunk aktuális fejlődési állomása, de mint az a jó csoportokban lenni szokott, ez hamar változik és mindenkinek előnyére vált az együtt töltött időszak.

Itt szeretném megjegyezni, hogy a tanulási folyamat során rugalmasan kialakított és szükség esetén, vagy a fejlődés okán megváltoztatott „autizmus specifikus” módszerek, eszközök a csoport minden tagjának segítettek a feladatok sikeres megvalósításában, fejlődésük előmozdításában.

A továbbiakban röviden bemutatok néhány „jó gyakorlatot”, melyek segítségemre voltak munkám során.

1. Kétfős kiscsoport – mindkét gyermek autizmussal él.

Mindketten beszélő gyermekek, bár verbális fejlettségi szintjük eltérő. Kommunikációjukat, feladatmegoldásaikat, együttműködési szintjüket, rugalmasságukat jelentősen befolyásolja autizmusuk.

Nagy különbség köztük, hogy az egyik gyermekre erős ingerkerülés, a másakra intenzív ingerkeresés jellemző. Mindkettejükre jellemző az impulzivitás. Ilyen előzmények mellett nem tűnt egyszerűnek az együttes fejlesztésük.

Az első 2-3 alkalommal külön mértem fel a két gyermeket, majd ezek után kezdtük el a közös munkát heti 2 alkalommal.

A két fiú jelentősen eltérő képességprofillal, eltérő kommunikációs - és mozgásfejlettségi szinttel, de hasonlóan erős kudarckerülési késztetésekkel érkezett. Ugyanakkor a fejlődésre és szerencsére a mozgásra mindketten motiváltak voltak, ebben nagy szerepet játszott mindkettőjük édesanyjának addigi hatalmas munkája és befektetett energiája.

Eltérő habitusuk sok nehézséget és buktatót hordozott, de az év során kialakítottuk és betartottuk a saját, közösen kidolgozott szabály- és motivációs rendszerünket, melyhez mindig visszatértünk, mint kiindulási ponthoz, így segítve az eligazodást a célok és feladatok rendszerében.

A mozgásfejlesztés alapja egy épített akadálypálya volt, az eszközök és a sorrend viszonylag állandóak, a feladatokon csak akkor változtattam, ha a végrehajtás már megfelelő volt és az előrelépést a változtatás szolgálta jobban.

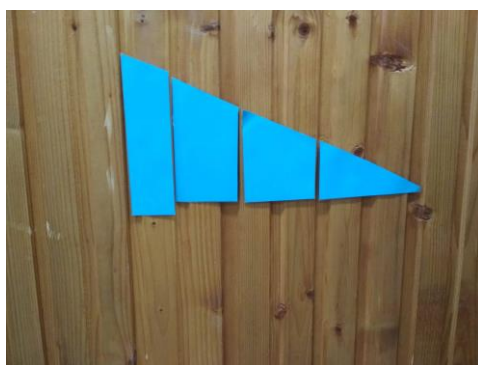
A motivációs falon minden megtett „kör” után egyet léptek a cél felé, amit előre meghatároztunk (a körök száma 3-4-5-6). Minden kör végén megbeszéltük, szigorúan a padon ülve, mi ment jól, min kell javítani, sikerült-e együttműködni és a feladatra koncentrálni. Az előrehaladást eleinte a jutalmazást képező plüss közlekedési eszközöket szimbolizáló képekkel jelöltük.

Később ezt módosítottuk, egyik fiú jele a troli, a másiké a tigris lett.

További vizuális megsegítést alkalmazva az idő múlását – a játékidő eljövételét - leszedhető időjelző háromszöggel jelöltük, segítve az időbeli tájékozódás kialakulását. Ez a jelzés pár hónap után elhagyható volt, már be tudták mérni a „munka” és a játék sorrendjét és időhatárait.

A feladatok és a körök közti értékelést, motivációt segítette szó- illetve mondatcsíkos értékelés a falon, melyet, ha szükségét érezték, kint várakozó szüleikkel egy-egy kör után megoszthattak, megkérve őket, olvassák fel a szöveget.

Később már nem csak értékelő mondatok, hanem célok is szerepeltek a falon, amiket a körönkénti értékelések során megbeszéltünk és kiértékelünk közösen.

Előfordult, hogy a gyermekek aktuális állapota - valamilyen aznapi sérelem, frusztráció, negatív életesemény miatt, vagy a köztük a foglalkozás során kialakult konfliktus miatt, rugalmas változtatást igényelt a napi rutinban. Ezekre az alkalmakra készítettem elő a frusztráció-levezető feladatokat, például közös újságtépést, babzsákkal célba dobást vagy éppen takaró alá elbújást.

A foglalkozás végén az összegzés, értékelés során mindig aktuális dicséret, pozitív motiváció és jutalmazás következett. A jutalmazás rendszerint matrica és gumicukor, mint tárgyi jutalom volt. Minimális jutalom akkor is volt, ha aznap csak a feladatok, célok csak egy részét tudtuk megvalósítani, ehhez előre tisztáztuk, mi a maximális elérhető jutalom aznap.

Az értékelés után közös játék következett, ez leggyakrabban „tigrisvadászat”, vagy a plüss járművekkel való közös „utazás” volt.

Összegezve az eddigieket, az alkalmazott vizuális, tárgyi, verbális eszközök, a szóbeli és tárgyi motiváció rendszere jól működő, a megfelelő fejlődést biztosító eredményt hozott a közös munkában, melyre a nehézségek ellenére, azóta is szívesen gondolok vissza.

A csoport tagjai ma már mindketten iskolások, továbbléptek a fejlődés és a fejlesztés útján.

2. Három fős kiscsoport szülői részvétellel

A tavalyi évben csoportomban három kisgyermek vett részt szenzoros mozgásfejlesztésben. Koruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelően a foglalkozásokon szüleik is részt vettek. Éppen ezért az év során az előre meghatározott célok egyike volt az önálló feladatvégzés kialakítása, fejlesztése.

A csoport tagjai megkésett beszéd- és kognitív fejlődésű, illetve autizmussal élő kisgyermekek.

Az előző részben már megismert eszközök és módszerek bevezetését ebben a csoportban még kisebb lépésekre kellett lebontani.

A fejlesztő tornatermi eszközök megismerését kisebb számú eszközzel indítottam, első lépésként egy az egyben megfeleltetéssel, vagyis a képet kellett az eszközzel azonosítani, ezeket a képeket kellett mindenkinek a saját fényképe alatt a falon gyűjtögetnie. Minden elvégzett feladatért az adott eszköz képe járt. Ekkor még nem beszélünk „körökről”, épített pályáról, csak egyéni, egy-egy eszközös feladatokról.

Heti egy mozgásfejlesztés mellett ez a szakasz majd egy hónapot vett igénybe, lévén háromból ketten erősen megkésett beszédfejlődésű gyermekek voltak, harmadik kis társuk pedig autizmusa miatt küszködött nehézségekkel.

Életkori sajátosságaikból és eltérő képességprofiljukból adódóan lassabb volt a megértés, a figyelemkoncentráció, a feladattartás fejlődési üteme.

Amikor a feladatok megoldásában magabiztosak lettek, eljöhett a további absztrakció ideje. A motivációs falon továbbra is a gyermekek fényképe szerepelt, de már nem feladatonként haladtunk, hanem mindenki kapott egy színes táblát, amin ott volt minden aznap elvégzendő feladat kis képe, megfelelő sorrendben. Minden befejezett feladat után az adott eszköz képét kellett a saját fényképük alá felrakni. Itt már komoly tervezést igényelt a gyerekek feladatainak összehangolása, különös tekintettel a sorrendre.

Ebben a szakaszban a gyerekek még számíthattak a szülői segítségre is, én felváltva dolgoztam a csoport tagjaival. A gyerekek már egymással is együttműködtek, figyelték egymást és kommunikáltak is, ki-ki a maga módján. A foglalkozás végén közös értékelést és jutalmazást tartottunk, ahol igyekeztek türelmesen kivárni, amíg rájuk kerül a sor a jutalmazás során. A jutalom ebben a csoportban szóbeli, egyéni dicséret, közös taps és apró édességek voltak.

Ekkor már az utolsó pár percben „szabad játékidő” is volt, amit előfordult, hogy közös játékkal töltöttek – például a plüss közlekedési eszközök „utaztatásával”.

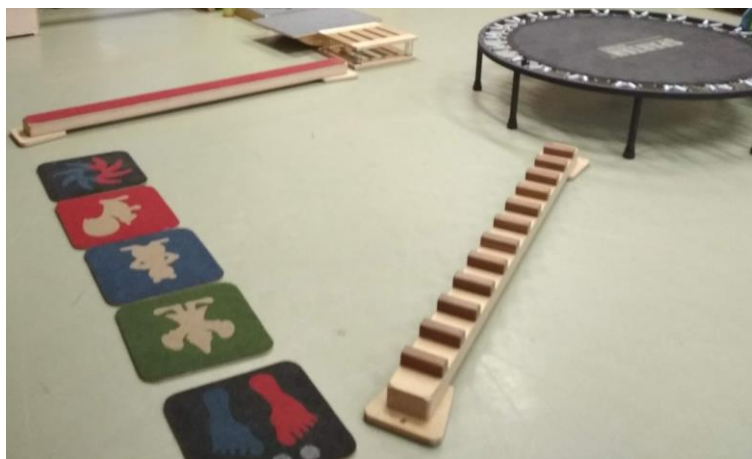
A harmadik szakaszban már az előre megépített akadálypálya teljesítése volt a feladat. A motivációs falra felkerültek a számozott „körök”, amiket előre meghatározott számban teljesíteni kellett. Itt már a gyermekek fényképei jelezték, hány kört tettek már meg a pályán. Az eszközök, feladatok sorrendje kötött volt. A pályát a segítségével teljesítették, a szülők csak néha, szükség esetén segíthettek be, a tavasz folyamán már igen sokszor ki is mentek a teremből, így a kicsik önálló feladatvégzése öröndetesen fejlődött.

Az év elején általam kitűzött, a szülők által elég skeptikusan fogadott célt, vagyis hogy kimehetnek a teremből, és gyermekük ennek ellenére dolgozni fog, a közös munkával töltött év végére elértük. A csoport kis tagjainak feladattartása, megértése, kitartása, koncentrációja, együttműködése sokat fejlődött. A legkevesebb eredményt a verbális kommunikáció, a beszéd fejlődésében értünk el, ezen a területen még sok feladatunk van a jövőben.

Nagy eredménynek tartom, hogy mindegyikükről elmondható, jól beilleszkedtek a csoportba, kialakult a csoport ritmusa, dinamikája, év végére minden alkalmassá vált az önálló feladatvégzésre. Természetesen ez a folyamat nem volt hullámvölgyektől, megtorpanásoktól mentes, de a végeredmény ígéretes.

E kis csoport esetében is elmondható, hogy az autizmus-specifikusnak tekinthető segítő eszközök, a képi megsegítés, az algoritmusok használata minden gyermeknek hasznára vált, és meggyorsította a fejlődésüket.

2019. 09. 20.

Készítette: Törökné Szép Zsófia
gyógypedagógus-konduktor